

PROPAGANDA A RITUÁL

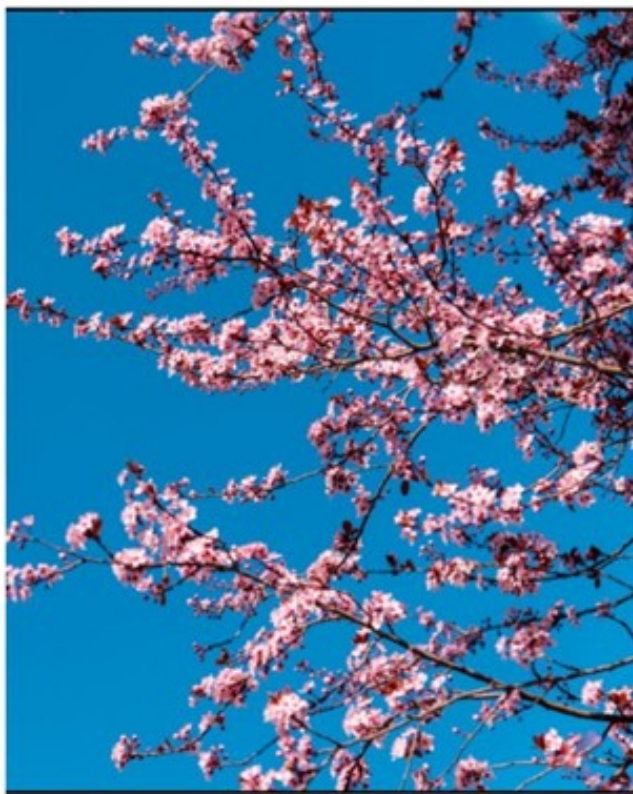
AKTIVITA: 1. MÁJ V PROMĚNÁCH ČASU

Anotace:	Aktivita vede žáky k porozumění historickému vývoji oslav 1. máje se zaměřením na jeho zneužití k propagandistickým účelům během komunistického režimu. V úvodní evokační aktivitě si žáci prohlížejí obrázky a odhadují, na co se lekce zaměřuje. Následuje projekce filmové ukázky a společná diskuse pomocí metody I.N.S.E.R.T. Poté žáci pracují s pracovním listem s komiksovými ilustracemi, které zobrazují různé podoby a významy 1. máje v historii. Žáci navrhnou, jak by trávili 1. květen v současnosti. V závěrečné aktivitě pomocí pohybové škály vyjadřují své postoje a názory na vybraná tvrzení týkající se tématu svobody, povinné účasti a manipulace.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět (ZŠ), člověk a společnost OV: jazykové vzdělávání a komunikace, společenskovední vzdělávání
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ), VMEGS, MV OV: OVDS, ČDS
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, digitální OV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské kompetence a kulturní povědomí, digitální
Doporučený věk:	10+
Cíle:	Žáci: - se seznamují s tradicí oslav 1. máje jako svátku práce i jako svátku lásky - si uvědomují, že svátky mohou být zneužity k politické propagandě - vyjadřují vlastní názor na historické i současné podoby svátku
Délka:	45 min. (včetně projekce)
Pomůcky:	- PRACOVNÍ LIST pro každého žáka - MATERIÁL 1 - MATERIÁL 2 - tabule/flipchart - psací potřeby
Postup:	1. Na úvod lekce promítneme fotografie z MATERIÁLU 1 a zeptáme se žáků: <i>Co myslíte, o jakém</i>

	<i>svátku se dnes budeme bavit?</i> Necháme zaznít různé odpovědi a nakonec potvrdíme, že půjde o první máj. 2. Zjistíme, co už žáci o 1. máji vědí. Ptáme se jich: <i>Slyšeli jste o Svátku práce? Znáte tradice, které se s 1. květnem pojí? Slavíte ho doma nějak?</i> Poté žákům oznámíme, že jim pustíme ukázkou z oslav 1. máje, na které si určitě budou pamatovat jejich prarodiče. Záznam je z roku 1987. 3. Následuje projekce filmu. 4. Po projekci provedeme reflexi emocí pomocí metody I.N.S.E.R.T. Metoda pracuje se znaménky plus (+), minus (–), vykřičník (!) a otazník (?), která napíšeme na tabuli. Ke znaménku plus žáci uvádějí, co na filmu vnímají jako pozitivní, ke znaménku minus naopak to, co vnímají jako negativní. U vykřičníku mohou hovořit o tom, co pro ně bylo ve filmu nové, nebo o tom, co považují za jeho nejsilnější část. Otazník umožňuje klást otázky. Poznámka: Využijte další <u>metody reflexe emocí</u> po filmové projekci. 5. Rozdáme žákům PRACOVNÍ LIST a společně čteme krátké texty, doplňujeme informace a historické souvislosti podle potřeby. Na konci pracovního listu je prostor k vyjádření názorů žáků. Vyzveme je, aby do prázdného pole namalovali nebo vepsali svou vlastní představu toho, jak by svátek slavili oni v současnosti, ve svobodě. Jak by využili volný den? Po chvíli samostatné práce sdílíme nápady. 6. Poté navážeme aktivitou s názorovou škálou. Žáci se shromáždí ve volném prostoru třídy (např. v zadní části bez lavic). Postupně čteme tvrzení z MATERIÁLU 2, na která žáci reagují podle vlastního názoru tak, že si zvolí místo na pomyslné škále. Například jedna strana třídy bude vyjadřovat „rozhodně souhlasím“, uprostřed „nevím“ a u oken „rozhodně nesouhlasím“.
Reflexe:	Reflexe probíhá formou řízené diskuse. Ptáme se žáků: <i>Co vás během lekce nejvíce zaujalo? Změnil se nějak váš pohled na oslavy 1. května? Proč byli lidé nuceni se průvodů povinně zúčastňovat? Je důležité mít svobodu v tom, co a jak slavíme? Který nápad z vašich řad na oslavu 1. máje vás nejvíce zaujal?</i> Lekci zakončíme shrnutím, že tradice k tomuto svátku mají dlouhou a významnou historii a komunistický režim ho zneužil k vlastní propagandě, potvrzení moci. Lidé by ve svobodné zemi neměli být nuceni k účasti na veřejných oslavách. Vše by mělo být na dobrovolné bázi.
Poznámka:	Cílem lekce je ukázat, že 1. máj má hluboké historické kořeny jako svátek práce a jara, ale že komunistický režim ho zneužil pro vlastní propagandu. Výuka by neměla být nostalgickým vzpomínáním na minulost, ale kritickým uvědoměním si významu a proměn tohoto svátku.
Zdroj:	Využití AI technologie, fotobanka Canva.
Zkušenosti z praxe:	Při práci s filmem o oslavách 1. máje se žákům nejprve video celkem líbilo, připadalo jim veselé, že tam byli všichni spokojení a šťastní. Po mém povídání, že jsem to zažila v jejich věku, je nejvíce zaujalo, že jsme já i jejich prarodiče museli chodit na průvody povinně. Někteří komentovali, že to teda vypadalo jako divadlo, kde se všichni museli tvářit šťastně, i když třeba nebyli. Za pozitivní považovali barevnou výzdobu, vlajky, hudbu a slavnostní atmosféru. Negativně vnímali právě povinnost účasti. Novinkou pro ně bylo, že i děti musely do průvodů a že kdyby nepřišly, bylo by to, jako by nešly do školy, mělo by to další následky. Nejsilnější moment pro ně byl kontrast mezi

veselou výzdobou a tím, že lidé neměli možnost volby. Ptali se například, co se stalo, když někdo nešel, proč lidé poslouchali a jestli z toho měli nějaký užitek. Dobře funguje i závěrečná diskuse, kdy jsme si povídali, jak se slaví 1. máj dnes, a kdy mohli navrhnout, jak by ho nejraději slavili oni. Důležité je zdůraznit, že tehdejší oslavy nebyly projevem svobody, ale prostředkem propagandy a donucení. Velice přínosné bylo vyprávění pamětníka – tedy mé vlastní.

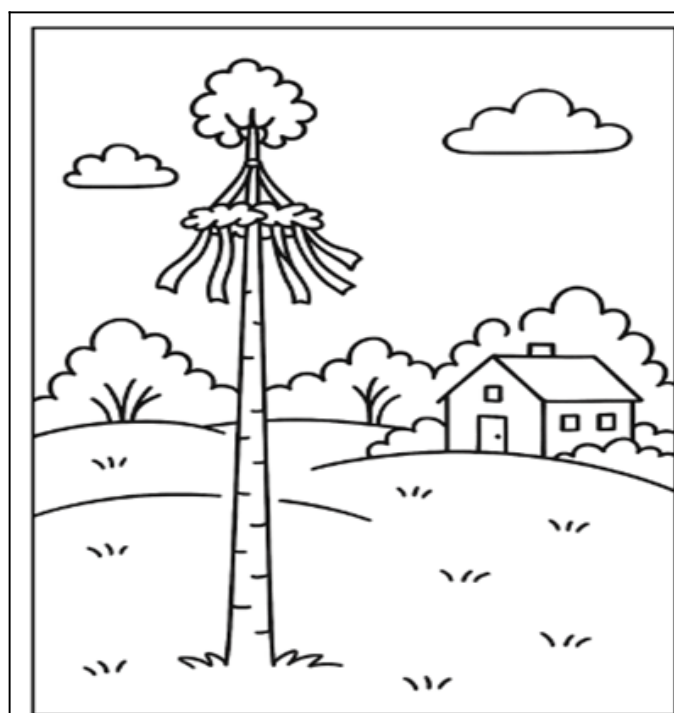
Andrea Tláskalová, ZŠ J. V. Sládka Zbiroh

PROMĚNY 1. MÁJE

Lidé v České republice mají každý rok 1. května hned dva důvody k oslavě. Někteří si připomínají svátek práce, jiní slaví 1. máj jako den lásky. Obě tyto tradice u nás pevně zakořenily – ale jakou mají historii?

1. Stavění májek: již v předvečer 1. května se na vesnických návších vztyčovaly májky. Měly podobu vysokého stromu zbaveného větví a kůry. Obrostlý vrcholek byl ozdoben barevnými stužkami. Jejich úkolem bylo strážit vesnici a symbolizovat lásku a plodnost. Menší májky stavěli také mládenci před domy svých vyvolených dívek.

2. Lásky čas: na májový svátek se nad ránem také vysypávaly „chodníčky lásky“ – pěšinky z pilin či písku spojovaly domy zamilovaných dvojic. Tradice líbání pod rozkvetlým stromem (nejčastěji třešní) má prastaré kořeny. Díky básni Karla Hynka Máchy se tato tradice dostala v 19. století i do měst a stala se poměrně populární.

3. Svátek práce: musíme se vrátit až do roku 1886, kdy v USA bojovali dělníci za lepší podmínky. Při protestech jich několik zemřelo. Na jejich památku byl 1. květen vyhlášen jako svátek práce. U nás se poprvé slavil v roce 1890.

4. Ve službách propagandy: lidové veselice a původní podoba svátku práce se v době vlády komunismu výrazně proměnila. Stala se zvláštním rituálem vládnoucí strany. Představitelé moci chtěli prostřednictvím masového průvodu ukázat, že lidé jsou s nimi v jednotě a jsou šťastní, že mohou žít pod jejich vládou. Přitom účast na oslavách byla pro mnohé občany nepříjemná povinnost. Například učitelé museli kontrolovat, zda se zapojili všichni žáci. Pokud se někdo na průvodu neukázal, bylo to vnímáno jako prohřešek.

5. Máj dnes: a jak se slaví tento den dnes? Vyplňte pole vlastními nápady. Diskutujte se spolužáky.

Příklady výroků:

1. Každý by měl mít možnost rozhodnout se, jak bude 1. máj oslavovat.
2. Myslím, že je důležité vědět, proč slavíme Svátek práce.
3. Připadá mi, že dnes už 1. máj není tak důležitý jako dřív.
4. První máj by měl být hlavně o lásce a jarních tradicích.
5. Lidé by neměli být nuceni účastnit se oslav Svátku práce.
6. Oslavy 1. máje by měly být radostné a bez politiky.
7. Líbí se mi lidové tradice – stavění májek a chodníčky lásky.
8. Informace z dnešní lekce pro mě byly přínosné.